

**GSJ JOURNALS SERIE A: ADVANCEMENTS IN TOURISM,
RECREATION AND SPORTS SCIENCES**

Volume: 2, Issue: 2, p. 71-82, 2020

**TARİHİ ALANLARDA SÜRDÜRÜLEBİLİR SONUÇLAR İÇİN
PEYZAJ TASARIMI: ÇANAKKALE ANADOLU HAMİDİYE
TABYASI**

**LANDSCAPE DESIGN FOR SUSTAINABLE RESULTS IN HISTORICAL
AREAS: CANAKKALE ANATOLIAN HAMIDIYE BASTIONS**

Alper Sağlık¹
Abdullah Kelkit²
Elif Sağlık³
Merve Temiz⁴

(Received 24.12.2020 Published 25.02.2020)

Özet

1892 yılında Çanakkale Boğazının güvenliğinin sağlanması için Sultan II. Abdülhamid tarafından yaptırılan Hamidiye Tabyaları, Çanakkale Barbaros Mahallesiindeki sahil kesiminde 105 dönümlük arazi üzerinde bulunmaktadır. Tabyalar için çalışmalar, Milli Savunma Bakanlığı'ndan Kültür Bakanlığı'na devredilmesi ile 2014 yılında başlamıştır. Bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı himayesinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi iş birliği ile peyzaj projesi hazırlanmıştır. Projede, Hamidiye Tabyaları'nın bulunduğu tarihi sit alanı olan arazide tabyalar restore edilerek, gezi parkuru, spor alanı, açık hava tiyatrosu gibi etkinlik alanları oluşturulmuştur. Tabya'da 10 adet tescilli bonet (cephanelik) yapısı ve bunların arasında yarım dairesel formda konumlanan 9 adet top atış alanı bulunmaktadır. Alanın genelinde açık sergileme alanları, temalı park (Çanakkale Minia), gösteri ve etkinlik alanları planlanmıştır. 2018 yılı sonunda Çanakkale Savaşları Tarihi Alan Başkanlığı'na devredilen alanın halkın ziyaretine açılması ile tarih adeta yeniden canlanmıştır. Ziyaretçiler bu tarihi çevreyi gezerken hem duygulu hem de keyifli dakikalar geçirebilmektedir. Bu projede, ülkeleri ayakta tutan en önemli unsurlardan biri olan ülkenin tarihini yaşatmak ve onları gelecek nesillere aktarmak amaçlanmaktadır. Halkın aktif olarak günlük yaşamında rahatlıkla kullanabileceği tarihi alanda, diğer aktiviteler esnasında merak, sorgulama ve anlamaya yönelik yapısal birliktelik kurgulanmaktadır. Bu doğrultuda proje, tarihi ve kültürel değerlerimizi yeni nesillere aktararak ulusal ve manevi değerleri canlı tutmayı amaçlamaktadır. Bu hedefe ulaşmada ise tarihi ve rekreatif alanları bünyesinde barındıran bir açık hava müzesi yaklaşımı benimsenmiştir.

¹ PhD, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Architecture and Design, alpersaglik@comu.edu.tr

² PhD, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Architecture and Design, akelkit@comu.edu.tr

³ PhD, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Architecture and Design, elifsaglik@comu.edu.tr

⁴ Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Architecture and Design, mertemiz@comu.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Tarihi Alan, Peyzaj Tasarımı, Sürdürülebilirlik, Çanakkale, Anadolu Hamidiye Tabyası

Abstract

In 1892, the Hamidiye Bastions built by Sultan II. Abdülhamid for the security of the Dardanelles are located on 105 acres of land in the coastal section of the Barbaros neighborhood of Canakkale. The works for the bastions started in 2014 with the transfer of the works from the Ministry of National Defense to the Ministry of Culture. In this context, a landscape project was prepared in cooperation with Canakkale Onsekiz Mart University under the auspices of the Ministry of Culture and Tourism. In the project, the sites, which are the historical site where the Hamidiye Bastions are located, were restored and activity areas such as the excursion track, sports field and open-air theater were formed. There are 10 registered bastions (armory) structures in the basement and 9 ball shooting areas located in semi-circular form. Open exhibition areas, theme park (Canakkale Minia), show and activity areas are planned throughout the area. At the end of 2018, the history was revived with the opening of the area which was transferred to the Canakkale Wars History Field Presidency. Visitors can spend both emotional and enjoyable moments while visiting this historic environment. In this project, it is aimed to keep the history of the country which is one of the most important elements that keeps the countries alive and to transfer them to future generations. In the historical area, where people can easily use them in their daily life, structural unity is constructed for curiosity, questioning and understanding during other activities. In this direction, the project aims to keep the national and spiritual values alive by transferring our historical and cultural values to the new generations. In order to achieve this goal, an open-air museum approach that embraces historical and recreational areas has been adopted.

Keywords: Historical Area, Landscape Design, Sustainability, Çanakkale, Anatolian Hamidiye Bastion

1. GİRİŞ

Geçmişte yaşamış medeniyetlerin ve yaşanmış dönemlerin bıraktığı eserler/alanlar sonraki çağlar için önemli tarihi değer taşımaktadır. İnsanların geçmişi anlamasını ve gelecekle arasında bağ kurmalarını sağlayan tarihi eserler/alanlar tarihi miras niteliğindedir. Tarihi mirasların günümüzde bilinçli koruma yaklaşımı ile sürdürülebilir olmasını sağlamak mümkündür. Bu noktada tarihi alanların sürdürülebilirliği için kentsel tasarım, kentsel dönüşüm, kentsel koruma, kentsel iyileştirme/sağlıklaştırma, kentsel yenileme ve kentsel canlandırma teknikleri kullanılmaktadır (Ardıçoğlu, 2014). Söz konusu teknikler aracılığıyla tarihi alanlarda taşınmaz değerlerin korunarak kentsel hayata eklenmesi sağlanmıştır.

Tarihi miraslar; geçmiş ve gelecek arasında bağ kurarak kuşaklar arası iletişimi sağlayan, belirli sınırları oluşturarak kimlik problemine çözüm sağlayan yerlerdir. Tarih bilinci oluşturan bu yerlerin yitilmesi, toplumlar arasındaki bağı da zayıflatarak aidiyetlik sorununu meydana getirmektedir (Kiper, 2006). Her kent, kendi geçmişini yansıtan bir tarihe sahiptir. Tarihsel süreç içerisinde kentsel büyüme ile birlikte şekillenerek farklılaşan kentler, kimliklerinden uzaklaşmışlardır. Yerel ve bölgesel

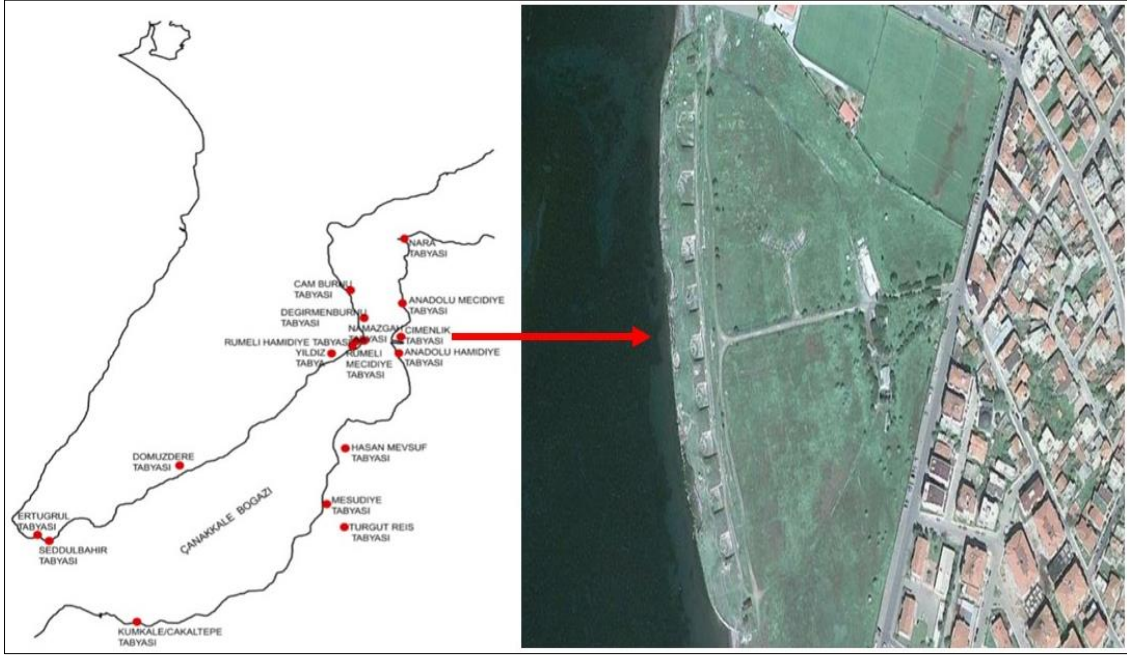
yönetimler, tarihi dokunun korunması için bilinçli bir şekilde gerekli çalışmaları yapmalı ve önlemler almalıdır (Delgadillo, 2003; Atabeyoğlu vd., 2009).

Tarihi çevreler sosyal, kültürel, ekonomik ve estetik değerleri ile buldukları fiziki alanları tanımlamaktadırlar. Tarihi çevre bilincinin gelişimi ile tarihsel kent olgularının kent kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğu, kente ait kararların yeni ve eski kent merkezlerinin tümü için geçerli olduğu ve korumada yöntemler geliştirme gerekliliği yaygınlaşmıştır (Smith, 2001). Tarihi kentler ise, mimari yapılar ve özgün eserler tarihi mirasın ve kültürel peyzajların önemli bileşenleridir. Ortak miras kabul edilen bu alanlar, günümüz koşulları göz önüne alınarak koruma ilkeleri doğrultusunda yeniden değerlendirilmelidir (Özsüle, 2005).

Kültürel peyzajlar; çağdaş toplulukları etkileyen kültürel, tarihi ve siyasal koşullar çerçevesinde insanların mekana katılım sürecinin bir parçasıdır. Kültürel peyzaj yaklaşımı, içinde yaşadığımız çevreye değer vermek ve inşa etmek için parçalanmış yaklaşımları yeniden birleştirerek tarihi çevre ve yeni gelişmeler arasındaki farkların üstesinden gelmektedir (Punekar, 2006, s. 111). Günümüzde, insanlık tarihinde ilk kez, dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaktadır. BM-Habitat'a göre, yirmi yıl içinde şehirlerde beş milyar insan yaşayacaktır. Kültürel mirasın korunması alanında, son yirmi yılda artan uluslararası ilgi kentsel alanlara odaklanmıştır. Bunun nedeni, ekonomik kalkınma ve küresel ekonomiye katılımın önceliklendirilmesi üzerindeki baskının hızlı kentleşmeye eşlik etmesidir (Taylor, 2016, s. 471). Kentsel gelişim sürecinde, kentlerde doğal ve kültürel peyzajların ve tarihi dokunun yeniden değerlendirilmesi ve günümüz koşullarına entegre edilmesi gerekmektedir. Çevresel faktörler, mekan-kullanıcı ilişkileri, kullanıcı beklentileri ve gereksinimleri tespit edilmesi plan kararlarının ve sürdürülebilir tasarımların oluşturulmasına imkan sağlayacaktır (Booth and Hiss, 2011).

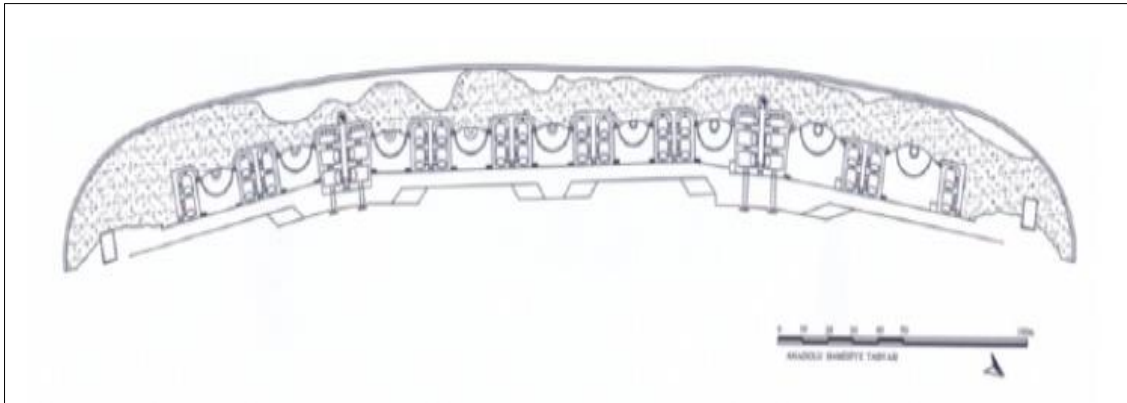
Çalışma kapsamında peyzaj tasarım projesi hazırlanan alan kentsel ölçekte tarihi değer barındırmaktadır. İlgili alana tarihi değerini veren unsur Çanakkale Savaşları'nda etkin olarak kullanılmasıdır. İnsanlık tarihinde hep var olan korunma içgüdüğü ilk olarak doğal ortamlarda sağlanmış daha sonra değişen imkanlar neticesinde çevresinde yapı koruma alanları oluşturmuştur. Bu alanlardan bir tanesi de tabyalardır. Tabyalar çeşitli sayıda askeri kuvveti barındıran açık top mevzileri, meskun mahaller, cephanelikler, toplanma ve eğitim yerleri, nizamiye ve hazır kıta mahalleri, bölük, tabur veya alay binaları, subay yatma yerleri gibi bölümlerden oluşur. Kentin hakim noktalarına kurulmuş ve kuşatmalara rağmen düşmana karşı savunmayı sağlayan toprak, kagir, betondan yapılmış kapalı mevzilerdir (Özbay vd., 2010, s. 34). Tabyalar, öncülleri olan kalelere göre daha küçük ölçekli askeri bataryalar niteliğindedir. Ülke savunmasında etkin rol oynayan tabyalar Çanakkale'de kalelerden sonraki önemli askeri yapı blokları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çanakkale Boğazı'nın kıyılarında konumlanan tabyaların deniz savaşları sırasında Çanakkale'yi geçilmez kılan tarihi alanlardır (Şekil 1).

Sağlık, A., Kelkit, A., Sağlık, E. & Temiz, M. (2020). Landscape Design for Sustainable Results in Historical Areas: Canakkale Anatolian Hamidiye Bastions. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 2 (2): 71-82.

Şekil 1. Çanakkale'de konumlanan tabyalar (İnce, 2011; Google Earth, 2011)

Çalışma konusunu oluşturan Anadolu Hamidiye Tabyaları, Çanakkale kent merkezinde bulunmaktadır. Çimenlik Tabyası ve Dardanos Tabyası arasında Barbaros Mahallesi'nde yer almaktadır. 1892 yılında II. Abdülhamid zamanında Asaf Paşa tarafından yapılmıştır. Boğazın güvenliğini en üst seviyeye çıkarmak amacıyla yapılan tabyada 2014 yılına kadar ziyaretçi girişine izin verilmemiştir (Sedat, 2007, s. 178; İnci, 2011). Kıyıya paralel olarak kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda konumlanan tabya yay formundadır (Şekil 2).

Şekil 2. Anadolu Hamidiye Tabyası planı (Acioğlu, 2016)

Çanakkale, tarihi ve coğrafi özellikleri ile küresel ölçekte yoğun turist potansiyeli olan bir kenttir. Tarihi perspektifte karşımıza çıkan kale ve tabya gibi yapılar kentin gelişim ve değişim planında her zaman dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle Anadolu Hamidiye Tabyası, sahip olduğu yapı ve tarihi dokunun birlikte doğru değerlendirilerek bütüncül uygulamalar ile kentte kazandırılmıştır. Çalışma

kapsamında tarihi alanlarda sürdürülebilirliğin sağlanması noktasında kentsel canlandırmanın hedeflendiği Anadolu Hamidiye Tabyaları için peyzaj projesi hazırlanmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın materyalini oluşturan Anadolu Hamidiye Tabyası, Çanakkale Barbaros Mahallesi'ndeki sahil kesiminde 105 dönümlük arazi üzerinde bulunmaktadır. Söz konusu tabya, Çanakkale Boğazı'nın güvenliğinin sağlanması için 1892 yılında Sultan II. Abdülhamid tarafından yaptırılmıştır. Bu tarihi alan 2014 yılında Milli Savunma Bakanlığı'ndan Kültür Bakanlığı'na devredilmiştir.

Çanakkale kentinin kıyısında konumlanan çalışma alanı, kentin önemli yaya ve taşıt sirkülasyonunu sağlayan ulaşım ağı üzerindedir (Şekil 3). Aynı zamanda konumu, taşıdığı değer ve sunduğu özellikler ile kentin kimlik bileşeni niteliğindedir. Çalışma alanının çevresinde konut yerleşimi, spor tesisi (Çanakkale Dardanel spor kompleksi) ile kamu kurumu (Devlet Su İşleri Hizmet Binası ve lojmanları) yer almaktadır. Çalışmada yardımcı materyaller olarak alana ait vaziyet planı ve fotoğraflar değerlendirilmiştir.

Şekil 3. Çanakkale Anadolu Hamidiye Tabyası kent içerisindeki konumu

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 40 milyon TL ödenek ayırarak 2014 yılı Şubat ayında Yüklenici Firma aracılığı ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile beraber başladığı "Anadolu Hamidiye Tabyası Çanakkale Savaşları Tarih Müzesi Projesi" 2017 yılında restorasyon çalışmaları ve uygulaması tamamlanmıştır. 2018 yılında kültürel

mirasın gündelik hayata aktarılmasını sağlayacak şekilde Çanakkale kenti kullanıcılarına sunulmuştur.

Projenin tasarım ve uygulama sürecinde peyzaj projesinin anatomisini oluşturan müşteri ile ilk temas, tema oluşturma, çevreyi okuma, sentez (alternatif eskiz çalışmaları), detay geliştirme (uygun tasarımın seçilmesi) ve kullanıcıya sunma (uygulama) adımları izlenmiştir. Alana ilişkin peyzaj proje tasarım süreci çalışmanın yönteminin oluşturmaktadır.

3. BULGULAR

3.1. Elde Edilen Kazanımların Sürdürülebilirliği ve Sürdürülebilirlik Adına Yapılan Faaliyetler

Proje alanı restorasyon ve uygulama çalışmalarının bitmesi ve teslim aşamasından sonra Tarihi Alan Başkanlığı'na devredilmiştir. Tarihi yapıların durumlarının izlenmesi ile yapısal ve bitkisel uygulamaların sürdürülebilirliğinin sağlanması da kamu tarafından sahiplenilmektedir. Kurumlar arası işbirliği ile yıl boyu etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca sürekli olarak görevlendirilen personel ile bakım onarım ve sürdürülebilirlik üst seviyede sağlanmaktadır. Bununla birlikte Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi proje aşamasından uygulama aşamasına kadar sürekli olarak verdiği desteğe, kullanım aşamasındaki izleme, görüş ve öneri bildirme noktasında da devam etmektedir.

3.2. Proje ve Benzeri Uygulamanın Özgün ve Yenilikçi Yönleri

Mevcut bonetlerde, bonetlerin işlevinin yanı sıra, 1. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşı kronolojik bir kurgu ile anlatılmıştır. Ayrıca, savaşın ekonomik ve sosyal yaşama etkileri, günümüze yansımaları, çağdaş müzecilik anlayışına uygun olarak, dramatik ve tematik bir şekilde, sergilemeler, canlandırmalar, interaktif yöntemler ve grafikler yardımıyla ziyaretçilere aktarılması hedeflenmiştir. Ziyaretçiler, tarihi dokunun içinde gezinirken o döneme ait hissiyatı yaşamış ve detayları öğrenmiş olacaklardır.

3.3. Bu Proje ve Uygulamanın Örnek Alınabilecek Model Bir Uygulama Olmasının ve Başkalarına da Önerilmesinin Gerekçeleri

Bu projede; ülkeleri ayakta tutan en önemli unsurlardan biri olan ülkenin tarihini yaşatmak ve onları gelecek nesillere aktarma noktasında hareket edilmiştir. Bazı tarihi alanların gün yüzüne çıkarılırken halktan koparılması ve ayrı birtakım alanlar haline dönüştürülmesi endişesi sınırlılıkları oluşturmuştur. Üstün gayretlerle savunulan Devletimizin şanlı tarihinden bir parça olan bu alan (Şekil 4) kaderine terk edilmek yerine, kullanarak korumaya yönelik konseptli yeni bir yaklaşımla tekrar canlandırılmıştır.

Şekil 4. Proje Alanının Çanakkale Savaşları Esnasında Kullanımı ("Çanakkale Belediyesi", 2019)

Halkın aktif olarak günlük yaşamında rahatlıkla kullanabileceği alanlarla çevirili tarihi alanda, diğer aktiviteler esnasında merak, sorgulama ve anlamaya yönelik yapısal birliktelik kurgulanmaktadır. Bu doğrultuda proje günlük hayatın içinde tarihi ve kültürel değerlerimizin kaybolmadan yaşatılması ve yeni nesillere aktararak milli ve manevi değerlerin diri tutulmasını hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmada ise tarihi ve rekreatif alanları bünyesinde barındıran bir açık hava müzesi yaklaşımı benimsenmiştir.

3.4. Proje ve Benzeri Uygulama Neticesinde Topluma Hizmet Esaslı Elde Edilen Kazanımlar (Tasarım Yaklaşımı ve Uygulama Süreci)

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 40 milyon TL ödenek ayırarak 2014 yılı Şubat ayında Yüklenici Firma aracılığı ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile beraber başladığı "Anadolu Hamidiye Tabyası Çanakkale Savaşları Tarih Müzesi Projesi"nde 10 tescilli cephanelik (Bonet) bulunmaktadır.

Proje kapsamında, denize paralel bölümdeki 10 bonet butik müze haline getirilerek, Çanakkale Savaşları'nın burada ziyaretçilere farklı bir konseptle anlatılması için yeniden tasarlanmıştır. Çanakkale Savaşı'nda kullanılan bir tarihi top da bonetler arasına yerleştirilmiştir. Şekil 5'te gösterilen peyzaj tasarım projesine göre 100 dönümlük araziye kapsayan tabya alanında bonetler dışında kalan kısımlarda;

- açık sergileme alanları
- temalı park (Çanakkale Minia)
- kullanıcı gereksinimleri için ziyaretçilerin vakit geçirebilecekleri oturma/dinlenme alanları,
- panoramik boğaz manzarasına hakim seyir terası,
- çocuk oyun parkları,
- kültürel/sanatsal etkinliklerin düzenlenebileceği amfi tiyatro,
- tören alanı,

- mescit,
- tuvalet,
- kafeterya gibi mekansal çözümler bulunmaktadır.

Projede, açık hava tiyatrosu gibi etkinlik alanlarının oluşturulması, yıl içerisinde ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen anma törenleri, konser, festival gibi etkinliklerin yapılmasına olanak sağlamıştır. Çanakkale Savaşında görev yapan uçakların sergileneceği hangar yapılarının planlaması, tarihi bir kentin kültürel değerlerini canlı tutmaktadır.

Proje kapsamında yatay tasarımı oluşturan sert zemin alanlarında granit plak taş, doğal kırma granit küp taş, kauçuk zemin malzemeleri kullanılmıştır. Malzeme seçiminde uzun ömürlü ve aşınmaya karşı dayanıklı olması dikkate alınmıştır. Mekanların işlevine göre malzemeler kullanılarak tasarımda hareket ve çeşitlilik sağlanmıştır.

Peyzaj projesinin dikey tasarımlarında ise hareketli ve sabit oturma birimleri, ahşap örtü sistemi, alçak ve yüksek aydınlatma elemanları, tören alanı ve amfi çevresini aydınlatan projektör aydınlatma birimleri ile bilgilendirme panoları kullanılmıştır.

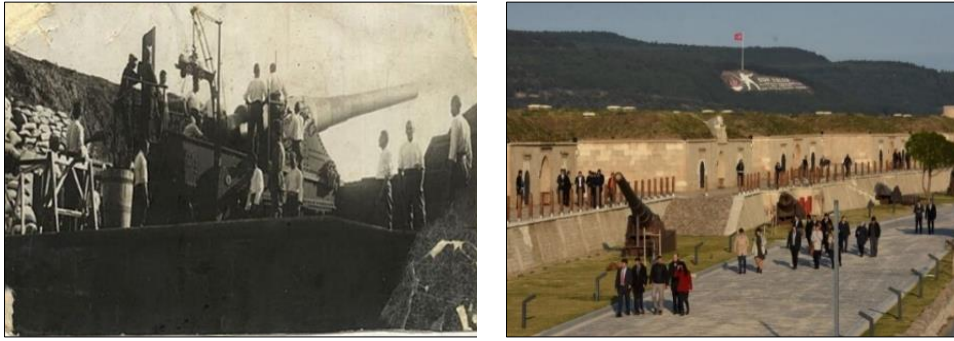
Projenin canlı materyalini oluşturan bitkiler ile yapılan bitkisel tasarımda ibreli ve yaprak döken ağaçlar, çalı, mevsimlik çiçekler ve sarılıcı gruplarından Çanakkale kenti iklimine uygun kıyı alanlarında yetişebilen ve rüzgara dayanıklı türler seçilmiştir.

Şekil 5. Anadolu Hamidiye Tabyası peyzaj tasarım projesi

3.5. Proje ve Benzeri Uygulamanın Hedef Kitleye Yararları

Tabyaların bulunduğu alan, Çanakkale Savaşı sonrasında dönem askeri hizmetlerde kullanılmış (Şekil 5), bir dönem de terk edilmiş halde kalmıştır. Kent merkezinde atıl durumda bulunan bu tarihi mirasın kullanıma kazandırılması için 2014 yılında ihalesi yapılarak çalışmalara başlanmıştır. 2017 yılında da restorasyon çalışmaları tamamlanmış olup alana ilişkin öncesi ve sonrası durumları Şekil 6 ve Şekil 7'de aktarılmıştır.

Şekil 6. Tabyaların savaş esnasında aktif olarak kullanımı ile proje alanını halkın günümüzde kullanımı ("Çanakkale Belediyesi", 2019)

Şekil 7. Proje alanına ilişkin uygulama öncesi ve sonrası görseller

4. SONUÇ

Tarihi kentsel alanların sürdürülebilirlik ilkesi göz önüne alınarak kullanımı ve korunması, günümüz koşullarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte planlanması gerekmektedir. Tarihi mirasın korunması ile kent dinamiklerinin ele alınarak geliştirilmesi ve ekonomik canlılık sağlanması beklenmektedir (Özkan, 2005). Anadolu Hamidiye tabyaları için yapılan restorasyon ve çevre tasarımı çalışması ile tarihi değerlerin kentin fiziksel ve sosyal kimliği ile bütünleşmesi sağlanmıştır. Bu bağlamda tarihi dokunun ön plana çıktığı, mekansal estetiğin ve rekreasyonel ihtiyaçların karşılandığı peyzaj tasarımı ile alanın algısal ve fiziksel kalitesi desteklenmiştir (Şekil 8,

Şekil 9). Tarihi ve kültürel mekanların öz niteliklerini meydana getiren konum, renk, kütle, malzeme gibi elemanların koruma yaklaşımı ile kullanımı, çevresini oluşturan kültürel mirasın devamlılığı ilişkilidir (Middleton, 1979; Korumaz ve Özkaynak, 2019, s. 206). Proje alanında kullanılan malzeme ile doğallık, tasarım biçimine yön veren çizgi ve desenler ile tarihin günümüze taşınması sağlanmıştır.

Şekil 8. Proje alanından perspektif görünüm

Şekil 9. Proje alanında tasarlanan tema park (Çanakkale Minia)

2018 yılı sonunda Çanakkale Savaşları Tarihi Alan Başkanlığı'na devredilen alanın halkın ziyaretine açılması ile tarih adeta yeniden hayat bulmuştur. Ziyaretçiler bu tarihi çevreyi gezerken hem duygulu hem de keyifli dakikalar geçirebilmektedir. Kentlinin rekreasyonel ihtiyacını da tarihi yönüyle desteklemiş olmaktadır.

Bu çalışmayla Çanakkale'nin merkezinde büyük bir tarihi mekan çok işlevli hale getirilmiştir. Sadece belirli zaman aralıkları içinde açılmış bir yer olmaktan ziyade, Çanakkale kent merkezinde insanların gün boyunca müze ziyareti, parklarda zaman geçirmeleri ve Çanakkale Boğazı'nı seyretmeleri konusunda tam bir yaşam merkezi niteliğine sahip olmuştur.

Sağlık, A., Kelkit, A., Sağlık, E. & Temiz, M. (2020). Landscape Design for Sustainable Results in Historical Areas: Canakkale Anatolian Hamidiye Bastions. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 2 (2): 71-82.

KAYNAKÇA

- Acioğlu, Y., (2016). Çanakkale Tabyaları. *Sanat Tarihi Dergisi*. 25 (1): 1-57.
- Ardıçoğlu, R., (2014). Kent İçindeki Tarihi Alanların İyileştirilmesi ve Kentle Bütünleştirilmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Atabeyoğlu, Ö., Turgut, H., Yeşil, P., Yılmaz H., (2009). Tarihi Bir Kentin Değişimi: Erzurum Kenti. *İTÜ Dergisi/a*. 8 (1): 41-53.
- Booth, N. K. and Hiss, J. E., (2011). Residential Landscape Architecture: Design Process for the Private Residence. 6th Edition, ISBN-13: 978-0132376198, pp. 576.
- Çanakkale Belediyesi, (2019). <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/home>
- Delgadillo, V., (2003). Housing Rehabilitation in Mexico City's Historical Downtown. Second International Seminar On Housing And Urbanism, National University Of Mexico (UNAM), Mexico.
- İnce, G. M., (2011). Gelibolu Tabyaları Gezi Güzergahı Önerisi ve Çanakkale Rumeli Hamidiye Tabyası Restorasyon Projesi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Kiper, H. P., (2006). Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel-Kültürel Değerlerin Korunması: Türkiye Bodrum Örneği. *Sosyal Araştırmalar Vakfı*: 9 (4): 310.
- Korumaz, M. ve Özkaynak, M., (2019). Tarihi Çevre/Yapı Duyarlı Stüdyo Eğitimi. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum. 8 (23): 201-225.
- Middleton, M., (1979). Koruma Alanları. *Mimarlık Dergisi*. 1: 34-35.
- Özbay, İ., Türkmen, Z., Ünal, R., Çalışkan, A., (2010). Harp Tarihi Gezileri-II (Çanakkale-Gelibolu), Ankara, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, s. 34.
- Özkan, N. E., (2005). Koruma ve Kültür Turizmi Bağlamında İstanbul Tarihi Yarımada'da Bizans Dönemi Mimari Mirasının Değerlendirilmesi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Özsüle, Z., (2005). Geleneksel Yerleşimlerin Korunması Açısından Kültürel Peyzaj Değerlendirilmesi. Mudanya Örneği İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi
- Punekar, A., (2006). Value-led heritage and sustainable development: The case of Bijapur, India. In R. Zetter and G. Watson (Eds.), *Designing sustainable cities in the developing world*. Aldershot: Ashgate, pp. 103-120.
- Sedat, M., (2007). Boğazlar Meselesi ve Çanakkale Deniz Savaşları'nda Türk Zaferi, Ankara, Phoenix Yayınları, s. 178.
- Smith, B., (2001). Management of Historic Cities 2002. Case Studies Council of Europe, pp. 112, Strazburg.
- Taylor, K., (2016). The Historic Urban Landscape Paradigm and Cities as Cultural Landscapes. *Landscape Research*. 41 (4): 471-480.